

ความหมายและแนวความคิด เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ เงินฝาก

ในการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลข (Quantitative Data) เข้ามาเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ สมการถดถอย จุดประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อต้องการทราบว่าปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ จะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยดังต่อไปนี้

1. มูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศทั้งสิ้น
2. ปริมาณเงินหมุนเวียน
3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก
4. จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย /
5. ปริมาณเงินให้กู้ยืม

ปัจจัยทั้ง 5 ที่กล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการกำหนดปริมาณเงินฝากว่าจะมีมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ในขั้นต้นจะสมมติว่า เงินฝากของธนาคารจะมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เป็นอิสระ แต่มีสิ่งอื่นที่เป็นตัวกำหนดค่าที่ควรจะเป็นจึงถือว่าเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) ส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศทั้งสิ้น, ปริมาณเงินหมุนเวียน, อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก, จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย และปริมาณเงินให้กู้ยืม เป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ความหมายของตัวแปรทุกตัวที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์

ตัวแปรอิสระ

1. มูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศทั้งสิ้น (Gross Domestic Product-GDP) คือ ผลผลิตของหน่วยผลิตในประเทศทั้งสิ้น ไม่รวมผลผลิตที่คนของประเทศนั้นได้ก่อให้เกิดขึ้นในต่างประเทศ แต่คิดรวมผลผลิตที่คนต่างประเทศก่อให้เกิดขึ้นในประเทศ เช่น เงินลงทุนจากต่างประเทศโดยการถือหุ้น

หรือร่วมทุนดำเนินการ เป็นต้น

✕ ในการคำนวณหา GDP. อาจทำได้ 2 ทาง คือ

ก. คำนวณจากมูลค่าสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นในประเทศทั้งหมด (Production Approach) ประเทศไทยใช้วิธีคำนวณจากมูลค่าของสินค้าและบริการ โดยแบ่งระบบเศรษฐกิจออกเป็นสาขาต่าง ๆ รวม 11 สาขาใหญ่ ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม, สาขาเหมืองแร่และย่อยหิน, สาขาอุตสาหกรรม, สาขาก่อสร้าง, สาขาการไฟฟ้าและการประปา, สาขาการขนส่งและคมนาคม, สาขาการค้าส่งและค้าปลีก, สาขาการธนาคาร การประกันภัย และธุรกิจ-อสังหาริมทรัพย์, สาขาที่อยู่อาศัย, สาขาบริหารราชการและการป้องกันประเทศ และสาขาการบริการอื่น ๆ (ตามตารางที่ 3.1)

ข. คำนวณจากรายจ่ายที่บุคคลต่าง ๆ จ่ายซื้อสินค้าและบริการ (Expenditure Approach) สินค้าและบริการที่ระบบเศรษฐกิจหนึ่ง ๆ ผลิตขึ้นมาได้นั้นจะขายให้กับบุคคลต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจนั้นเองบ้าง ขายให้ชาวต่างประเทศบ้าง และอาจมีส่วนที่เหลืออยู่ในคลังสินค้าบ้าง ถ้าเอารายการทั้ง 3 ประเภทใหญ่นี้มารวมกัน เข้าแล้วบวกกลับด้วยสินค้าและบริการที่จำหน่ายต่างประเทศสุทธิ ก็จะได้มูลค่าของผลิตภัณฑ์ในประเทศทั้งสิ้น (GDP.) ตามตารางที่ 3.2

✓ GDP. เป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นถึงกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Activity) ของระบบเศรษฐกิจในประเทศ ซึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าได้ผลดีพอสมควร เพราะอัตราผลผลิตในประเทศเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ทำให้รายได้ที่แท้จริงต่อบุคคลเพิ่มขึ้นตามด้วย ฉะนั้น จึงนำเอาปัจจัยนี้มาร่วมพิจารณาภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่า เมื่อจำนวนผลผลิตในประเทศเพิ่มสูงขึ้นทำให้รายได้ต่อบุคคลเพิ่มขึ้น อาจมีผลทำให้ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นด้วย สำหรับตัวเลขผลิตภัณฑ์ในประเทศทั้งสิ้นที่นำมาวิเคราะห์นี้เป็นตัวเลขสถิติ ณ ราคาปัจจุบัน (ปรับฤดูกาล) ตามตารางที่ 3.3

2. ปริมาณเงินหมุนเวียน (Money Supply)

✓ คำจำกัดความของปริมาณเงินตามความหมายแคบ (Narrow Money : M_1) ปริมาณเงินตามความหมายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัดอำนาจซื้อของประชาชนในระบบเศรษฐกิจ หากว่าปริมาณเงินเพิ่มขึ้นอำนาจซื้อของประชาชนในระบบเศรษฐกิจจะยิ่งมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าปริมาณเงินลดลงย่อมแสดงให้เห็นว่า อำนาจซื้อของประชาชนลดลงด้วย ด้วยเหตุนี้ คำจำกัดความของปริมาณ

ตารางที่ 3.1 การคำนวณหา GDP. จากมูลค่าสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นในประเทศทั้งหมด

Table 57. Gross National Product by Industrial Origin and National Income at Current Prices¹

Line	1980		1981		1982		1983		1984 ^e	
	Millions of Baht	As % of GDP	Millions of Baht	As % of GDP	Millions of Baht	As % of GDP	Millions of Baht	AS % of GDP	Millions of Baht	As % of GDP
1 Agriculture	173,806	25.4	187,886	23.9	188,742	22.3	204,443	22.1	198,273	20.0
2 Crops	130,372	19.0	138,886	17.7	139,852	16.5	149,973	16.2	143,706	14.5
3 Livestock	21,717	3.2	24,727	3.1	23,608	2.8	29,840	3.1	28,397	2.9
4 Fisheries	11,984	1.8	13,183	1.7	14,150	1.7	14,466	1.6	14,055	1.4
5 Forestry	9,733	1.4	11,090	1.4	11,132	1.3	11,164	1.2	12,115	1.2
6 Mining and quarrying	14,493	2.1	13,373	1.7	14,807	1.7	16,480	1.8	20,165	2.0
7 Manufacturing	134,515	19.7	158,272	20.1	164,659	19.5	176,200	19.1	189,268	19.1
8 Construction	39,865	5.8	42,008	5.3	43,040	5.1	47,129	5.1	51,231	5.2
9 Electricity and water supply	6,284	0.9	10,743	1.4	14,454	1.7	16,319	1.3	17,250	1.7
10 Transportation and communication	45,261	6.6	57,281	7.3	63,133	7.5	73,708	8.0	82,513	8.3
11 Wholesale and retail trade	128,731	18.8	150,293	19.1	159,849	18.9	165,812	17.9	184,967	18.6
12 Banking insurance and real estate	41,891	6.1	52,025	6.6	61,021	7.2	71,722	7.7	80,514	8.1
13 Ownership of dwellings	7,378	1.1	8,411	1.1	9,912	1.2	11,210	1.2	12,413	1.3
14 Public administration and defence	28,263	4.1	30,645	3.9	37,349	4.4	42,551	4.6	47,143	4.8
15 Services	64,443	9.4	75,229	9.6	89,170	10.5	98,680	10.7	108,015	10.9
16 Gross Domestic Product (GDP)	684,930	100.0	786,166	100.0	846,136	100.0	924,254	100.0	991,752	100.0
17 Plus Net income from abroad	-12,490	—	-21,787	—	-26,376	—	-25,370	—	-31,347	—
18 Gross National Product (GNP)	672,440	—	764,379	—	819,760	—	898,884	—	960,405	—
19 Less Indirect taxes	71,473	—	79,879	—	83,904	—	100,947	—	111,418	—
20 Capital consumption allowances	50,640	—	59,259	—	65,649	—	73,386	—	81,822	—
21 National Income	550,327	—	625,241	—	670,207	—	724,551	—	767,165	—
22 Per Capita GNP (Baht)	14,475	—	16,096	—	16,906	—	18,174	—	19,056	—

Source: National Accounts Division, NESDB

ตารางที่ 3.2 การคำนวณหา GDP. จากรายจ่ายที่บุคคลต่าง ๆ จ่ายซื้อสินค้าและบริการ

Table 59. Expenditure on Gross National Product at Current Prices¹

Line	1980		1981		1982		1983		1984 ^e	
	Millions of Baht	Growth Rates	Millions of Baht	Growth Rates	Millions of Baht	Growth Rates	Millions of Baht	Growth Rates	Millions of Baht	Growth Rates
1 Consumption expenditures :.....	519,986	23.7	607,268	16.8	665,608	9.6	739,301	11.1	790,738	7.0
2 Private.....	437,960	24.0	511,537	16.8	554,732	8.4	618,636	11.5	657,691	6.3
3 Government.....	82,026	22.5	95,731	16.7	110,876	15.8	120,665	8.8	133,047	10.3
4 Gross fixed capital formation :.....	177,099	22.7	189,067	6.8	179,898	-4.8	205,992	14.5	223,492	8.5
5 Private business.....	114,843	13.4	120,467	-4.9	113,415	-5.9	133,068	17.3	144,165	8.3
6 Public sector.....	62,256	44.5	68,600	10.2	66,483	-3.1	72,924	9.7	79,327	8.9
7 Change in stocks.....	9,159	—	5,412	—	-2,126	—	6,279	—	5,270	—
Expenditures on consumption and gross capital formations.....	706,244	21.7	801,747	13.5	843,380	5.2	951,572	12.8	1,019,500	7.1
9 Plus : Exports of goods and services.....	167,725	27.2	195,751	16.7	210,818	7.7	206,964	-1.8	241,616	16.8
Expenditures on gross domestic product and imports.....	873,969	22.7	997,498	14.1	1,054,198	5.7	1,158,536	9.9	1,261,316	8.9
11 Less : Imports of goods and services.....	204,591	23.4	233,765	14.3	211,784	-9.4	254,073	20.0	263,791	3.8
Expenditures on gross domestic product.....	669,378	22.5	763,733	14.1	842,414	10.3	904,463	7.4	997,525	10.3
13 Statistical discrepancy.....	15,552	—	22,433	—	3,722	—	19,791	—	-5,773	—
14 Gross Domestic Product (GDP).....	684,930	23.1	786,166	14.8	846,136	7.6	924,254	9.2	991,752	7.3
15 Plus : Net income from abroad.....	-12,490	—	-21,787	—	-26,376	—	-25,370	—	-31,347	—
Expenditures on gross national product at current prices.....	672,440	23.1	764,379	13.7	819,760	7.2	898,884	9.7	960,405	6.8

Source : National Accounts Division, NESDB

ตารางที่ 3.3 มูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศทั้งสิ้น (GDP.)

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	ยอดเงิน	ปริมาณเงินที่เพิ่ม	อัตราการเพิ่ม
2507	47,816.9	-	-
2508	84,303.0	9,486.1	12.68
2509	101,290.3	16,987.3	20.15
2510	108,294.0	7,003.7	6.91
2511	116,774.0	8,480.0	7.83
2512	128,566.0	11,792.0	10.10
2513	135,949.0	7,383.0	5.74
2514	144,560.0	8,611.0	6.33
2515	162,071.0	17,511.0	12.11
2516	216,543.0	54,472.0	33.60
2517	269,695.0	53,152.0	24.55
2518	296,298.0	26,603.0	9.86
2519	332,177.0	35,879.0	12.11
2520	370,445.0	38,268.0	11.52
2521	469,952.0	99,507.0	22.86
2522	556,240.0	86,288.0	18.36
2523	684,930.0	128,690.0	23.14
2524	786,166.0	101,236.0	14.78
2525	846,136.0	59,970.0	7.63
2526	928,548.0	82,412.0	9.74
2527-4	973,412		

2528 1014399
 2529 ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย 1049541
 2530 1223218
 2531 1506,977
 2532 1775978
 2533 2051105

เงินตามความหมายแคบนี้จะเน้นถึงเงินในหน้าที่ที่เป็นตัวกลางการแลกเปลี่ยน (Means of Exchange) เป็นเงินตราส่วนที่สามารถเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการได้ทันที หรือเงินตราส่วนที่มีสภาพคล่องอย่างสมบูรณ์ คือ ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ ซึ่งเรียกว่า เงินหมุนเวียน บวกด้วยเงินฝากเพื่อเรียกทั้งหมดที่ถือโดยประชาชน (Currency + Demand Deposits Held by Public)

คำจำกัดความของปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (Broad Money : M_2) ในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน ประชาชนตื่นตัวกับแนวความคิดในการลงทุน การถือเงินตราไว้ในลักษณะของธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินฝาก เพื่อเรียกไม่ให้เกิดผลตอบแทนในรูปของการลงทุนแก่ผู้ถือ เท่าที่จะเป็นไปได้ โดยปกติแล้วทุกคนมุ่งหวังที่จะลงทุนเพื่อให้ได้รับผลกำไรมากที่สุด (Maximize Profit) ในประเทศที่มีการพัฒนาเกี่ยวกับตลาดหุ้นประชาชนก็สามารถเสี่ยงลงทุนในการซื้อขายหุ้น ซึ่งมักจะได้ผลกำไรมากกว่าการฝากเงินไว้กับธนาคารไม่ว่าจะเป็นฝากประจำหรือเพื่อเรียกก็ตาม ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการบริหารเงินทุนยุคใหม่จึงไม่ได้จำกัด เฉพาะเพื่อการซื้อขายสินค้าและบริการเท่านั้น แต่ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการเก็งกำไร (Speculative Motive) อีกด้วย คำจำกัดความของปริมาณเงินยุคใหม่จึงเป็นความหมายที่กว้างขึ้นกว่าเดิม เพราะได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์อื่น ๆ เพิ่มเติมจาก ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินฝาก เพื่อเรียกตามความหมายเดิม เช่น เพิ่มเงินฝากประจำนับรวมด้วย สำหรับการที่ประเทศใด เลือกใช้คำจำกัดความใดในการกำหนดปริมาณเงินนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้น กล่าวคือ ถ้านโยบายการเงิน (Financial Policy) ของประเทศนั้นคำนึงถึงเฉพาะเงินตราที่มีบทบาทในการซื้อขายสินค้าและบริการเท่านั้น ก็ใช้คำจำกัดความตามความหมายแคบ แต่ถ้านโยบายการเงินของประเทศนั้นคำนึงถึงเงินตราที่มีบทบาทในการซื้อสินค้าและบริการและบทบาทในด้านเก็งกำไรด้วย ก็ใช้คำจำกัดความตามความหมายกว้าง ดังนั้น¹

$$M_1 = \text{ธนบัตร} + \text{เหรียญกษาปณ์} + \text{เงินฝากเพื่อเรียกในธนาคารพาณิชย์} \\ \text{และธนาคารออมสิน}$$

$$M_2 = M_1 + \text{เงินฝากประจำในรูปต่าง ๆ (Quassi Money)}$$

¹ เรืองชัย มระระกานนท์ การเงินและการธนาคารในประเทศไทย มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ พ.ศ. 2521, หน้า 37

✕ ในสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดปริมาณเงินตามคำจำกัดความต่าง ๆ ถึง M_5 ทั้งนี้ การกำหนดคำจำกัดความดังกล่าวผู้ใช้จะต้อง เข้าใจในหน้าที่ของประเภทของเงินและสินทรัพย์ที่นับรวม เพื่อจะได้ใช้ในการวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง

✓ สำหรับประเทศไทยในการพิจารณาการใช้ความหมายของปริมาณเงิน มักใช้ตามความหมายแคบ (M_1) มากกว่าตามความหมายกว้าง (M_2) ทั้งนี้เพราะ

ก. เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา วัตถุประสงค์ของการถือเงินของประชาชนส่วนใหญ่คือ ถือเงินไว้เพื่อเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการ (Transaction Motive) ปริมาณตามความหมายแคบจึงเหมาะสมที่จะใช้วัดสภาพธุรกิจมากกว่า

ข. ผู้ฝากเงินประจำมักจะไม่ถอนเงินออกมาใช้ในการลงทุน ซึ่งการฝากดังกล่าวจึงมักเป็น Idle Balance คือ จำนวนเงินจะอยู่ในธนาคาร ไม่ได้ถูกนำออกมาใช้ในการแสวงหากำไรที่มากกว่านี้ ดังนั้น จึงมีความสำคัญต่อ เศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยน้อย

ค. แม้ว่าผู้ฝากประจำจะถอนเงินเมื่อใดที่ตนต้องการก็ตาม แต่อัตราและวิธีการจ่ายดอกเบี้ย ทำให้ผู้ฝากเกิดความลังเลใจในการถอนเงินอาจชะลอการถอนเงินเพื่อที่จะได้รับดอกเบี้ยเต็มจำนวน เมื่อถึงกำหนดเวลา จึงทำให้ไม่เกิดสภาพคล่อง (Liquidity) เท่าที่ควร

ง. นโยบายการเงินของประเทศไทยคำนึงถึงบทบาทเงินตราในฐานะตัวกลางแลกเปลี่ยน (Means of Exchange) ปริมาณเงินจึงไม่ควรรวมจำนวนเงินที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องสะสมมูลค่า (A Store of Value)

ดังนั้น ปริมาณเงินหมุนเวียนในประเทศไทยจึงประกอบด้วย ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินฝาก เพื่อเรียกปริมาณเงินทั้งหมดสามารถแบ่งประเภทผู้ถือได้เป็น 3 ประเภท คือ

ก. ปริมาณเงินในมือรัฐบาล (Held by Government)

ข. ปริมาณเงินในมือธนาคาร (Held by Bank)

ค. ปริมาณเงินในมือประชาชน (Held by Public)

ในการคำนวณปริมาณเงินทั้งหมดของประเทศนั้น¹ ถือหลักว่าเงินที่จะใช้หมุนเวียนอยู่ในมือ

---

¹บุญยง ทิพย์ใส มท-เศรษฐศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2514, หน้า 126

ประชาชนจริง ๆ จะไม่รวมเงินที่อยู่ในมือของรัฐบาลและธนาคาร ทั้งนี้เพราะถือว่าเงินในมือรัฐบาลและธนาคารในขณะนั้นมิได้ออกมาหมุนเวียน โดยทั่วไป ปริมาณเงินในมือประชาชนจะถือประมาณร้อยละ 72 ของปริมาณเงินทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจ โดยที่ธนาคารพาณิชย์มีหน้าที่คล้ายเป็นเครื่องกลไกทางเศรษฐกิจของประเทศ ในการรักษาระดับปริมาณเงินในตลาดมิให้มีมากเกินไปจนทำให้ภาวะเงินเฟ้อสูงขึ้น หรือน้อยเกินไปจนทำให้เกิดภาวะเงินฝืด ปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดการถือเงินโดยสถาบันการเงินอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกประเภทหนึ่งในอัตราที่แสดงปริมาณเงินหมุนเวียนของทั้งประเทศ อย่างไรก็ตามปริมาณเงินที่ต้องถือโดยสถาบันการเงินอื่น ๆ (Held by Other Financial Institutions) ยังคงถือว่าเป็นปริมาณเงินหมุนเวียนเช่นเดียวกับเงินในมือประชาชน

✓ ดังนั้น จึงนำเอาปริมาณเงินหมุนเวียนที่ถือโดยประชาชนและถือโดยสถาบันการเงินอื่น ๆ มาเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่า ถ้าปริมาณเงินหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้นธนาคารอาจจะดึงเงินออมจากประชาชนได้มากขึ้น ทำให้เงินฝากของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าปริมาณเงินหมุนเวียนลดลงประชาชนต้องการเงินในการซื้อสินค้าและบริการก็จะถอนเงินออกจากธนาคาร ทำให้เงินฝากของธนาคารพาณิชย์ลดลง

✗ จากตารางที่ 3.4 จะเห็นได้ว่าปริมาณเงินหมุนเวียนของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ทั้งนี้เพราะประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ความต้องการใช้เงินจึงมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี

3. อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก (Interest Rate)

✓ ดอกเบี้ยเงินฝาก เป็นผลประโยชน์หรือรายได้ที่ผู้ฝากได้รับจากการนำเงินไปฝากกับธนาคาร อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับอำนาจตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และต่อมาแก้ไขเป็นพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2522 ให้กำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์จะจ่ายให้แก่เงินฝากประเภทต่าง ๆ สาเหตุในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของเงินฝากประเภทต่าง ๆ นั้นก็เพื่อป้องกันมิให้เกิดการแข่งขันในด้านดอกเบี้ย ซึ่งอาจเป็นผลถึงขั้นทำลายกิจการธนาคารใดธนาคารหนึ่งที่เรียกว่า Cut-throat Competition ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่า ธนาคารพาณิชย์มีขนาดและความสามารถแตกต่างกันมาก เมื่อให้มีการแข่งขันกันโดยเสรีในขณะที่มีความสามารถที่จะแข่งขันของแต่ละธนาคารไม่เท่ากัน อาจก่อให้เกิด

ตารางที่ 3.4 ปริมาณเงินหมุนเวียนในมือประชาชน (Held by Public)

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	ยอดเงิน	ปริมาณเงินที่เพิ่ม	อัตราการเพิ่ม
2507	11,881.0	-	-
2508	12,916.8	1,035.8	8.72
2509	14,656.5	1,739.7	13.47
2510	15,706.3	1,049.8	7.16
2511	17,285.4	1,579.1	10.05
2512	17,988.8	703.4	4.07
2513	19,447.5	1,458.7	8.11
2514	21,445.7	1,998.2	10.27
2515	24,830.9	3,385.2	15.78
2516	29,936.5	5,105.6	20.56
2517	33,207.9	3,271.4	10.93
2518	34,982.5	1,774.6	5.34
2519	40,627.4	5,644.9	16.14
2520	44,296.3	3,668.9	9.03
2521	52,905.4	8,609.1	19.44
2522	63,548.6	10,643.2	20.12
2523	71,480.4	7,931.2	12.48
2524	73,332.8	1,852.4	2.59
2525	78,332.3	4,999.5	6.82
2526-2527	830 ¹ / ₅ .3 81,815.2	10,333.8	14.46
2527	88769.0		

2528 85864.4
 29 ที่มา 103426.8 ธนาคารแห่งประเทศไทย
 30 132395.1
 31 148499.7
 32 174700.9
 33 90 195414.3

เกิดการได้เปรียบ เสียเปรียบมากจนธนาคารขนาดเล็กต้องได้รับอันตราย ดังนั้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่พึงจ่ายให้แก่ผู้ฝากตามเงินฝากแต่ละประเภทนั้น ในทางปฏิบัติไม่มีธนาคารใดจ่ายดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราที่กำหนด ยกเว้นเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศ อัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่กำหนดดังกล่าว จึงเป็นอัตรามาตรฐานที่ทุกธนาคารถือปฏิบัติเหมือนกัน

✓ ในด้านโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำแยกตามอายุครบกำหนดไว้ก่อน ซึ่งดูได้จากตารางที่ 3.5 นั้น แม้จะมีการแยกความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยสำหรับเงินฝากในระยะเวลาที่แตกต่างกัน แต่ในทางปฏิบัติเท่าที่มีมาในอดีตไม่สู้จะมีความหมายเท่าใด ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการปรับโทษถ้าหากถอนเงินฝากนั้นก่อนครบกำหนด นอกจากลดอัตราดอกเบี้ยจ่ายลง เงินฝากประจำจึงมีลักษณะคล้ายเงินฝากเพื่อเรียกชนิดให้ดอกเบี้ย ใครจะถอนเมื่อใดก็ได้ จึงเป็นที่นิยมมากกว่าที่จะถือบัญชีเงินฝากชนิดอื่น ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยที่จะใช้ในการวิเคราะห์จะนำอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำระยะเวลา 1 ปี ณ เดือนธันวาคมของแต่ละปีมาใช้

✓ เนื่องจากดอกเบี้ยเงินฝาก เป็นสิ่งจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ฝากนำเงินมาฝากกับธนาคาร แทนที่จะเก็บไว้เฉย ๆ ซึ่งธนาคารพาณิชย์ได้ใช้ดอกเบี้ยเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการดึงดูดให้มีผู้นำเงินมาฝากมากขึ้น ดังนั้น จึงนำเอาอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารมาเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ภายใต้สมมติฐานว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก เพิ่มขึ้นจะทำให้ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ เพิ่มขึ้นด้วย

✓ 4. จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ระบบธนาคารพาณิชย์โดยทั่ว ๆ ไปอาจแยกออกได้เป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ¹

ระบบการธนาคารเดี่ยวหรืออิสระ (Unit or Independent Banking System)

ระบบการธนาคารอิสระ เป็นระบบซึ่งธนาคารแต่ละแห่งจะเปิดสำนักงานขึ้นโดยเอกเทศไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงานใด เป็นระบบที่อำนวยให้มีการเปิดดำเนินงานธนาคารได้อิสระ แต่มีข้อห้ามหรือจำกัดเขตในการเปิดสาขาแต่ละธนาคารจะดำเนินการด้วยทุนและพนักงานของตนเอง ตามระบบนี้เจ้าของธนาคารส่วนใหญ่จะเป็นคนในท้องถิ่นนั้น

¹ ประยูร จินดาประดิษฐ์ การธนาคารพาณิชย์ พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรสมัย พ.ศ. 2514,

ตารางที่ 3.5

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

	๗ เดือนธันวาคม ปี พ.ศ.																					
	2507	2508	2509	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528
เงินฝาก																						
เงินฝากจ่ายคืนเมื่อทวงถาม	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	-	-	-	-	-	-	-
เงินฝากออมทรัพย์	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5	5.5	8	9	9	9	9	8.5
เงินฝากประจำ																						
3 เดือนถึงต่ำกว่า 6 เดือน	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6	6	9	10	10	10	10	8.5
6 เดือนถึงต่ำกว่า 12 เดือน	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7	7	7	10	11	11	11	11	10.5
12 เดือนถึงต่ำกว่า 2 ปี	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	8	8	8	8	8	9	12	13	13	13	13	11
2 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	14	14	14	14	11

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

86	87	88	89	1990
2529	2530	2531	2532	2533
5.5	5.5	7.25	7.25	12.0
6.75	6.75	9.50	9.50	15.5
7.00	7.00	9.50	9.50	15.5
7.25	7.25	9.50	10.25	15.5
7.25	7.25	9.50	11.0	11.5

ข้อดีของระบบธนาคารอิสระ คือ เจ้าของธนาคารรู้จักกับลูกค้าและความเป็นมาของท้องถิ่นนั้นดี ย่อมจะสนใจในความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้น เงินทุนและเงินปันผลที่ทำได้จะใช้หมุนเวียนอยู่ในท้องถิ่นนั้น เท่านั้น จะไม่ถูกโยกย้ายหรือรั่วไหลไปที่อื่น อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของระบบธนาคารอิสระก็คือ ธนาคารอาจหละหลวมไม่รอบคอบในการให้เครดิต เนื่องจากลูกค้าส่วนมากเป็นคนคุ้นเคยกัน จึงอาจให้สินเชื่อไปเพราะความเชื่อถือกันมากกว่าที่จะวิเคราะห์ฐานะของลูกค้าตามวิธีการที่ดี ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธนาคารปกติจะสูงกว่าระบบธนาคารสาขาและการคิดค่าธรรมเนียมการบริการลูกค้าบางอย่างอาจสูง เพราะไม่มีสาขาของตนในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก นอกจากนั้น ธนาคารอิสระโดยทั่วไปจะเป็นธนาคารขนาดเล็ก มีเงินทุนและสินทรัพย์น้อย ซึ่งยากที่จะสนองความต้องการอันกว้างขวางของธุรกิจการพาณิชย์และอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัวใหญ่โตขึ้นได้เพียงพอ และประการสำคัญที่สุดก็คือ ในยามที่ประเทศตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เมื่อผู้ฝากเงินพากันถอนเงินโดยที่ธนาคารเรียกเก็บเงินให้กู้ยืมคืนได้ยากจะทำให้เกิดปัญหาขาดสภาพคล่องขึ้นซึ่งอาจทำให้ธนาคารต้องล้ม เพราะไม่สามารถจะพึ่งใครได้ ดังที่ธนาคารในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประสบมาแล้วในวิกฤตการณ์ทางการเงินเมื่อปี ค.ศ. 1930 ฉะนั้นโดยทั่วไปธนาคารในระบบธนาคารอิสระจึงล้มง่ายกว่าธนาคารในระบบธนาคารสาขา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีธนาคารดำเนินการในระบบธนาคารอิสระ เพราะแต่ละมลรัฐมีความประสงค์ที่จะให้คนในท้องถิ่นของตนเป็นผู้ดำเนินการเอง จึงกำหนดห้ามมิให้เปิดสาขา แต่มีบางมลรัฐยอมให้เปิดสาขาในมลรัฐนั้นได้ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย นิวเจอร์ซีย์และเพนซิลวาเนีย เป็นต้น

ระบบการธนาคารสาขา (Branch Banking System)

เป็นระบบการธนาคารที่ธนาคารหนึ่งจะมีสำนักงานสาขาของธนาคาร เปิดดำเนินการในท้องถิ่นต่าง ๆ ในเมืองเดียวกันกับที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ หรือกระจายไปทั่วประเทศและอาจมีสาขาเปิดดำเนินการในต่างประเทศด้วย ซึ่งสาขาธนาคารจะใช้ชื่อเดียวกับชื่อของธนาคารที่เป็นสำนักงานใหญ่ การบริการงานและการดำเนินงานของทุกสาขาจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงานใหญ่ และโดยปกติผู้บริหารที่ประจำสาขาจะคัดเลือกและแต่งตั้งไปจากสำนักงานใหญ่ เว้นแต่เจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยซึ่งอาจจะเลือกจากบุคคลในท้องถิ่น

ระบบการธนาคารสาขานี้ อังกฤษเป็นผู้นำที่สำคัญ ประเทศไทยซึ่งแต่เดิมมาได้รับอิทธิพล

ในด้านการค้าและการเงินจากประเทศอังกฤษเป็นอย่างมาก จึงมีระบบการธนาคารในรูปสาขาเช่นเดียวกัน

ข้อดีของระบบการธนาคารสาขา ได้แก่

ก. การมีสาขาที่ทำการกระจายอยู่หลายแห่ง ความสามารถในการระดมเงินทุนทำได้มากกว่าระบบธนาคารเดี่ยว และช่วยให้การถ่ายเทเงินทุนเป็นไปได้ดี ทำให้การใช้ประโยชน์ของทุน (Utilization) เป็นไปได้เต็มที่ ระบบธนาคารสาขาจะถ่ายเทเงินทุนจากที่ซึ่งมีมากเกินความต้องการในตลาด ณ ที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งที่ต้องการเงินทุน การกระจายการให้กู้ยืมไปยังท้องที่ต่าง ๆ นั้น ประเภทผู้กู้ก็จะแตกต่างกันไปด้วย ลักษณะของการกระจายการกู้ยืมดังกล่าวจะมีผลช่วยกระจายความเสี่ยง (Risk Diversification) อันเป็นผลดีต่อการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์

ข. ระบบการธนาคารสาขาจะมีการประหยัดของขนาดการประกอบการ (Economies of Scale) กล่าวคือ สามารถลงทุนใช้จ่ายเพื่อติดตั้งเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ การจ้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา การฝึกอบรมพนักงาน ตลอดจนวิทยากรอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะค่าใช้จ่ายดังกล่าวตัวเฉลี่ยแล้วจะถูกกว่าระบบธนาคารเดี่ยว โอกาสในการพัฒนาระบบธนาคารให้ทันสมัยจึงมีมากและรวดเร็ว

ข้อเสียของระบบการธนาคารสาขา ได้แก่

ก. เจ้าของธนาคารมีอิทธิพลต่อกิจการต่าง ๆ มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารที่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอำนาจในการดำเนินงาน ผู้ถือหุ้นเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อไปถึงธุรกิจที่เป็นลูกหนึ่งของธนาคารด้วย และในโอกาสในการร่วมตกลงเพื่อกำหนดวิธีการดำเนินงานระหว่างธนาคารต่าง ๆ มีมากทำให้ขาดการแข่งขันที่ดี อาจก่อให้เกิดการผูกขาดของธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ได้

ข. การที่สาขาของธนาคารในท้องถิ่นต่าง ๆ ทำหน้าที่ระดมเงินออมจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ แล้วโอนเงินทุนเหล่านั้นไปยังสำนักงานใหญ่ เพื่อนำไปให้กู้ยืมแก่ธุรกิจและอุตสาหกรรมในเมือง ทำให้เศรษฐกิจในเมืองพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เพราะมีเงินทุนหล่อเลี้ยง ในขณะที่เศรษฐกิจในท้องถิ่นต้องล่าช้าลง เพราะขาดเงินทุนหมุนเวียน

ค. เนื่องจากผู้จัดการและพนักงานประจำสาขาไม่ใช่บุคคลในท้องถิ่น ทำให้ความคุ้นเคยและความเข้าใจในภาวะของท้องถิ่นส่วนบุคคลในท้องถิ่นเองไม่ได้ และสำหรับสาขาที่อยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกลความเจริญมาก ๆ อาจเกิดปัญหาความล่าช้าในเรื่องการสั่งงานและสื่อข้อสนเทศต่าง ๆ ได้

การขยายระบบการธนาคารพาณิชย์ไปสู่ท้องถิ่นในรูปแบบการดำเนินงานของสาขา จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากการที่ปล่อยให้ธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคารไปเปิดสาขาของตนพร้อมกันในพื้นที่เดียวกันแล้ว จะก่อให้เกิดผลเสียเป็นอย่างมาก เพราะธนาคารทุกธนาคารจะต้องแข่งขันกันให้ผลประโยชน์แก่ลูกค้าของคนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ บางครั้งเป็นการผิดกฎหมายและผิดศีลธรรม กระทรวงการคลังและการธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ใดเปิดสาขาของตนเองในเขตจังหวัดหรือเขตอำเภอไหนได้บ้าง ทั้งนี้ได้มีการนำเหตุผลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ จำนวนเงินทุน อัตราส่วนทรัพย์สิน ฯลฯ เข้ามาเป็นกฎเกณฑ์ในการพิจารณาคำขอเปิดสาขาของธนาคารเป็นราย ๆ ไป เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมมิให้มีสาขาของธนาคารพาณิชย์ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งมากเกินไป

วัตถุประสงค์ใหญ่ของธนาคารโดยทั่วไป ในการเปิดสำนักงานสาขาของธนาคารขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ในเรื่องเงินฝากแล้ว ก็เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ลูกค้าได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น กล่าวคือในการเปิดสาขาของธนาคาร ปริมาณเงินฝากของธนาคารย่อมเพิ่มขึ้น ซึ่งธนาคารสามารถจะนำไปขยายเครดิตและบริการอื่น ๆ แก่ลูกค้า และถ้าสาขาที่มีเงินเหลืออาจโอนให้สำนักงานใหญ่ เพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์ที่เหมาะสม นอกจากนี้เมื่อมีสำนักงานสาขาของธนาคารกระจัดกระจายอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ธนาคารเกี่ยวกับการโอนเงินระหว่างท้องถิ่น และเมื่อสาขาใดสาขาหนึ่งมีความขัดข้องในด้านการเงิน สาขาอื่นที่อยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงก็อาจช่วยเหลือกันได้โดยเร็ว

ดังนั้น จึงนำเอาจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์มาเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ภายใต้ข้อสมมติฐานว่า จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้น ทำให้การระดมเงินออมจากประชาชนที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายให้เข้ามาสู่ระบบการธนาคารได้มากขึ้น ซึ่งเป็นผลทำให้ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นด้วย

✓ 5. ปริมาณเงินให้กู้ยืม (Advances)

✓ธนาคารพาณิชย์ เป็นสถาบันที่รับฝากเงินจากพ่อค้าประชาชนแล้วนำเงินไปลงทุนหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ให้กู้ยืม ลงทุนในพันธบัตรหรือหุ้นบริษัทต่าง ๆ ซื้อขายเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น การให้กู้ยืมนับได้ว่าเป็นธุรกิจที่สำคัญที่สุดของธนาคาร เพราะนอกจากจะเป็นการบริการให้แก่ลูกค้าแล้ว ยังก่อให้เกิดรายได้หลักแก่ธนาคาร การให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสำคัญต่อ เศรษฐกิจของประเทศเป็นอันมาก เนื่องจากสถาบันการธนาคารเป็นแหล่งระดมเงิน

ทุนจากเงินออมของประชาชนแล้วจัดสรรแบ่งไปให้แก่เกษตรกรกิจอุตสาหกรรม เกษตรกร ในรูปของ การกู้ยืมประเภทต่าง ๆ ตามความต้องการอันเหมาะสมของตลาดการเงิน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

การให้กู้ยืมและซื้อลดของธนาคารพาณิชย์รวม เรียกว่า Advances ได้แก่

ก. เงินให้กู้ยืม (Loans) หมายถึง การที่ธนาคารให้ลูกค้ากู้ยืมเงินเป็นจำนวนหนึ่งโดย มีกำหนดเวลาชำระหนี้ที่แน่นอน ซึ่งอาจมีการชำระคืนเพียงครั้งเดียวเต็มจำนวน (Single Payment) หรือโดยการผ่อนชำระเป็นงวด ๆ (Installment Basic) โดยธนาคารจะคิด ดอกเบี้ยตามอัตราที่ตกลงกัน แต่ต้องไม่เกินอัตราสูงสุดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้

ข. เงินเบิกเกินบัญชี (Overdraft) เป็นวิธีการให้กู้ยืม โดยให้ลูกค้าเบิกเงินเกินกว่า จำนวนเงินฝากที่มีอยู่ในบัญชีกระแสรายวันของตน ลูกค้าจะถอนเงินออกจากบัญชีเงินฝากตามจำนวน ที่ต้องการใช้ แต่จะต้องไม่เกินวงเงินที่ธนาคารกำหนดให้กู้ยืม ธนาคารจะคิดจำนวนดอกเบี้ยตาม จำนวนเงินที่ถอนออกไปทุกสิ้นเดือน การให้ลูกค้าเบิกเงินเกินบัญชียังมีเงินหมุนเวียน เข้า ออกในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันนั้นอยู่เสมอ กล่าวคือ บางเวลาลูกค้าก็ถอนเงินเกินบัญชีออกไปซึ่ง ภาษาอังกฤษเรียกว่า บัญชีเป็น "ตัวแดง" บางเวลาก็นำเงินฝากเข้าบัญชี จนบางครั้งบัญชีอาจ กลับกลายเป็นเงินฝาก เรียกว่า บัญชีเป็น "ตัวดำ" คือมียอดเงินคงเหลือทางด้านเจ้าหนี้คือกับ เงินให้กู้ยืมซึ่งลูกค้าจะรับเงินจำนวนที่ไปทั้งหมดและจะไม่นำเงินมาใช้คืนจนกว่าจะครบกำหนดชำระ

ค. การซื้อลดตั๋วเงิน (Discounting Bills) เป็นการที่ธนาคารพาณิชย์รับซื้อตั๋วเงิน ชนิดต่าง ๆ ที่ลูกค้านำมาขายลดให้แก่ธนาคาร โดยที่ตั๋วเงินนั้นยังไม่ถึงกำหนดเวลาการชำระเงิน เมื่อลูกค้าต้องการใช้เงินสดก็จะนำเอาตั๋วเงินมาขายลดให้แก่ธนาคาร โดยยอมให้ธนาคารหักดอกเบี้ย การซื้อลดนี้ธนาคารจะหักส่วนลดจากลูกค้าทันทีซึ่งผิดกับกรณีเงินให้กู้หรือ เบิกเงินเกินบัญชี ธนาคารจะได้รับดอกเบี้ยภายหลัง

ตั๋วเงินที่ธนาคารรับซื้อลดนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ตั๋วเงินในประเทศ (Domestic Bills) คือ ตั๋วเงินที่ผู้ออกตั๋วและผู้จ่ายเงินอยู่ในประเทศไทย อีกประการหนึ่งคือ ตั๋วเงินต่างประเทศ (Foreign Bills) คือ ตั๋วเงินที่ผู้ออกตั๋วหรือผู้จ่ายตั๋วฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ในต่างประเทศ ประกอบด้วย Export Bills (Outward Bills) เป็นตั๋วเงินค่าสินค้าที่ส่งออก ซึ่งพ่อค้าผู้ออก ตั๋วในประเทศไทยสั่งให้ผู้ซื้อในต่างประเทศให้จ่ายเงิน ส่วน Import Bills (Inward Bills)

เป็นตัวเงินค่าสินค้าที่ส่งเข้า ซึ่งพ่อค้าผู้ออกตัวในต่างประเทศสั่งให้ผู้ซื้อในประเทศไทยให้จ่ายเงิน

การให้กู้ยืมเงินโดยวิธีซื้อลดตัวเงินนั้น เป็นการให้กู้ยืมระยะสั้นกว่าการให้กู้ยืมในรูปเงินให้กู้หรือเบิกเงินเกินบัญชี เพราะโดยปกติตัวเงินมีกำหนดระยะเวลาสั้นเพียง 15 วัน 30 วันหรืออย่างสูงไม่ควรจะเกิน 6 เดือน นอกจากนี้ ตัวเงินยังมีลักษณะสภาพคล่องในตัว (Self-Liquidating Paper) คือ ธนาคารสามารถจะเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ง่ายด้วยการนำไปขายลดช่วง (Rediscount) ในตลาดเงิน

✓ การให้กู้ยืม (Advances) ทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้น ธนาคารแห่งประเทศไทยยังได้จัดแบ่งการให้กู้ยืมตามวัตถุประสงค์ของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 13 ประเภทดังนี้ การเกษตร เหมืองแร่ อุตสาหกรรม ก่อสร้าง ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ สินค้าเข้า สินค้าออก การค้าส่งและการค้าปลีก การสาธารณูปโภค การธนาคารและสถาบันการเงินอื่น ๆ การบริการ การบริโภคส่วนบุคคล และอื่น ๆ

ตามทฤษฎีการสร้างเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์นั้น ระดับการฝากเงินขึ้นอยู่กับยอดเงินเครดิตที่ธนาคารให้ลูกค้าในลักษณะเป็นการให้กู้ยืมและการลงทุน เป็นสำคัญ¹ ถ้าธนาคารไม่ให้กู้ยืมหรือไม่ลงทุน ธนาคารนั้นจะมีเงินฝากเท่ากับจำนวนเงินที่ผู้ฝากนำเงินมาฝากไว้ ซึ่งเงินเหล่านี้จะมีสภาพคล่องเต็มตัว และรายได้จากเงินนี้จะต่ำ เพราะรายได้ของธนาคารจะเกิดจากค่าบริการต่าง ๆ ของธนาคารแต่อย่างเดียว แต่ธนาคารเป็นสถาบันที่มุ่งหากำไรและโดยทั่วไปจะต้องนำเงินฝากไปให้กู้ยืมและลงทุนให้มากที่สุด เพื่อก่อให้เกิดรายได้ให้สูงขึ้น

ดังนั้น จึงนำเอาปริมาณเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์มาเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ภายใต้ข้อสมมติฐานว่า ปริมาณเงินที่ธนาคารให้กู้ยืมไปนั้นเป็นการสร้างเงินฝากขึ้นสอง ตามทฤษฎีการสร้างเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีผลทำให้ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น

ตัวแปรตาม ได้แก่ เงินฝากของธนาคารพาณิชย์

เงินฝากของธนาคารพาณิชย์ เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญที่สุด และถ้ามองในรูปของ

---

¹ ศาสตราจารย์ ดร. เมธี ดุลยจินดา การบริหารธนาคารพาณิชย์ มหาวิทยาลัยราม-
คำแหง พ.ศ. 2521, หน้า 255

งบดุลธนาคาร เงินฝากจะเป็นหนี้สินที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาหนี้สินของธนาคารพาณิชย์ โดยมีจำนวนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 76 ของหนี้สินทั้งหมดของธนาคาร (ณ สิ้นปี พ.ศ. 2526) อาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จของธนาคารขึ้นอยู่กับความสามารถในการระดมเงินฝากให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น การที่เงินฝากของธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มขึ้นได้นั้นมีอยู่ 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ

1. ประชาชนนำเงินตรามาฝาก โดยปกติเมื่อบุคคลมีรายได้ก็จะนำส่วนหนึ่งไปเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ส่วนที่เหลือก็จะเก็บเป็นเงินออมและนำเงินออมเหล่านี้มาฝากธนาคารเพื่อให้เกิดรายได้ก็คือ ดอกเบี้ยที่จะได้รับ ดังนั้น ถ้าอัตราผลผลิตในประเทศเพิ่มสูงขึ้น ทำให้รายได้ที่แท้จริงต่อบุคคลเพิ่มขึ้นปริมาณเงินในมือประชาชนมีมากขึ้น ก็จะเป็นผลทำให้เงินฝากของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นด้วย ในกรณีเช่นนี้ สาขาของธนาคารพาณิชย์จะมีบทบาทมากในการระดมเงินที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายให้เข้ามาสู่ระบบธนาคารพาณิชย์

2. ตามทฤษฎีการสร้างเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ เมื่อธนาคารให้เงินกู้ยืมแก่ลูกค้าธนาคารจะเครดิตบัญชีเงินฝากของลูกค้าทันทีเพื่อให้เขียนเช็คสั่งจ่ายได้ ฉะนั้น เงินฝากของธนาคารก็จะเพิ่มขึ้นเท่ากับจำนวนเงินที่ให้กู้ยืมไป

ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของเงินฝากจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ความที่กล่าวมาข้างต้น จึงกำหนดให้ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เป็นตัวแปรตาม ภายใต้ข้อสมมติฐานว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ได้แก่ มูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศทั้งสิ้น, ปริมาณเงินหมุนเวียน, อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก, จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย และ ปริมาณเงินให้กู้ยืม

การปรับข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระบางตัว เป็นข้อมูลทางสถิติที่เก็บต่อเนื่องกันมาเป็นเวลา 20 ปี ซึ่งมูลค่าของข้อมูลเหล่านั้นอาจมีอัตราเงินเฟ้อรวมอยู่ด้วย มีผลทำให้ข้อมูลนั้นมีค่าสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้น ก่อนที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในการคำนวณจะต้องขจัดอัตราเงินเฟ้อออกเสียก่อน โดยใช้ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index ; CPI) ที่มาจากปีฐานเดียวกันตลอดเป็นตัวปรับ ซึ่งดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2507-2527 (ตารางที่ 3.6) มาจากปีฐานที่แตกต่างกัน 3 ปี คือ พ.ศ. 2505, 2508 และ 2519 จึงต้องปรับให้อยู่ในปีฐานเดียวกัน โดยให้ปี พ.ศ. 2508 เท่ากับ 100 สูตรที่ใช้ในการปรับให้อยู่ในฐาน

เดียวกัน เป็นดังนี้¹

การปรับถอยหลัง

$$I_{n(\text{Shifted})} = \frac{I_{n(\text{old})}}{\text{Old index of new base year}} \times 100$$

$$I_{2507(\text{Shifted})} = \frac{I_{2507(\text{old})}}{\text{Old index of new base year}} \times 100$$

$$I_{n(\text{Shifted})} = \text{ดัชนีราคาที่ปรับ เป็นฐานเดียวกันแล้วของปีที่ } n$$

$$I_{n(\text{Old})} = \text{ดัชนีราคาที่มาจากรฐานเดิมของปีที่ } n$$

ตัวอย่าง เช่น

$$I_{2507(\text{Shifted})} = \frac{102.9}{103.8} \times 100 = 99.13$$

การปรับไปข้างหน้า

$$I_{n(\text{Shifted})} = \frac{L_o I_n}{100}$$

$$L_o = \text{ดัชนีราคาเดิม เมื่อมีการเปลี่ยนฐานใหม่}$$

ตัวอย่าง เช่น

$$I_{2520(\text{Shifted})} = \frac{188.4 \times 107.6}{100} = 202.7$$

¹Leonard J. Kazmier, "Theory and Problems of Business Statistics"

ตารางที่ 3.6 ดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2507-2527

พ.ศ.	CPI 2505=100	CPI 2508=100	CPI 2519=100	CPI ที่ปรับแล้ว 2508=100
2507	102.9	-	-	99.1
2508	103.8	100	-	100.0
2509	107.7	104.4	-	104.4
2510	-	108.9	-	108.9
2511	-	110.9	-	110.9
2512	-	113.6	-	113.6
2513	-	113.5	-	113.5
2514	-	114.0	-	114.0
2515	-	119.6	-	119.6
2516	-	138.1	-	138.1
2517	-	171.7	-	171.7
2518	-	180.8	-	180.8
2519	-	188.4	100	188.4
2520	-	-	107.6	202.7
2521	-	-	116.1	218.7
2522	-	-	127.6	240.4
2523	-	-	152.7	287.7
2524	-	-	172.1	324.2
2525	-	-	181.1	341.2
2526	-	-	187.9	354.0
2527	-	-	189.5	357.0

120

194.7

322.5

ตารางที่ 3.7 การปรับข้อมูลด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค

พ.ศ.	ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์		มูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศ		ปริมาณเงินหมุนเวียน		อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก		ปริมาณเงินให้กู้ยืม	
	ข้อมูลดิบ	หลังปรับด้วย CPI	ข้อมูลดิบ	หลังปรับด้วย CPI	ข้อมูลดิบ	หลังปรับด้วย CPI	ข้อมูลดิบ	หลังปรับด้วย CPI	ข้อมูลดิบ	หลังปรับด้วย CPI
2507	11,798.4	11,901.95	74,816.9	75,473.52	11,881.0	11,985.27	7.0	7.05	8,443.1	8,517.20
2508	14,141.6	14,141.6	84,303.0	84,303.0	12,916.8	12,916.8	7.0	7.0	8,930.7	8,930.70
2509	17,999.6	17,240.99	101,290.3	97,021.36	14,656.5	14,038.79	7.0	6.7	10,577.3	10,131.51
2510	21,126.1	19,399.54	108,294.0	99,443.53	15,706.3	14,422.68	7.0	6.43	12,590.7	11,561.71
2511	24,672.1	22,247.16	116,774.0	105,296.66	17,285.4	15,586.47	7.0	6.31	14,630.1	13,192.16
2512	28,224.3	24,845.33	128,566.0	113,174.29	17,988.8	15,835.21	7.0	6.16	17,776.6	15,648.42
2513	32,514.3	28,646.96	135,949.0	119,778.85	19,447.5	17,134.36	7.0	6.17	21,587.1	19,019.47
2514	38,698.9	33,946.40	144,560.0	126,807.02	21,445.7	18,812.02	7.0	6.14	31,709.8	27,815.61
2515	48,405.5	40,472.83	162,071.0	135,510.87	24,830.9	20,761.62	7.0	5.85	35,845.7	29,971.32
2516	58,744.7	42,537.80	216,543.0	156,801.59	29,936.5	21,677.41	7.0	5.07	51,291.2	37,140.62
2517	74,603.0	43,449.62	269,695.0	157,073.38	33,207.9	19,340.65	8.0	4.66	68,815.7	40,079.03
2518	87,698.3	48,505.70	296,298.0	163,881.64	34,982.5	19,348.73	8.0	4.42	82,898.8	45,851.11
2519	107,171.7	56,885.19	332,177.0	176,314.76	40,627.4	21,564.44	8.0	4.25	96,377.3	51,155.68
2520	130,793.6	64,519.34	370,445.0	182,737.27	44,296.3	21,850.98	8.0	3.55	122,810.0	60,581.10
2521	157,479.8	71,997.35	469,952.0	214,854.84	52,905.4	24,187.54	8.0	3.29	160,878.5	73,551.18
2522	174,624.4	72,639.10	556,240.0	231,381.03	63,548.6	26,434.53	9.0	3.37	198,363.2	82,513.81
2523	214,994.1	74,731.17	684,930.0	238,079.18	71,480.4	24,846.33	12.0	3.75	224,316.6	77,971.64
2524	257,698.3	79,477.64	786,166.0	242,464.22	73,332.8	22,616.83	13.0	3.61	258,117.4	79,606.89
2525	322,357.2	94,480.26	846,136.0	247,995.54	78,332.3	22,958.56	13.0	3.33	306,787.8	89,916.99
2526	406,035.6	114,699.32	928,548.0	262,301.69	81,815.2	23,111.64	13.0	3.21	411,962.8	116,373.67
2527	497,827.9	139,439.78	991,752.0	277,786.12	93,341.4	26,144.59	13.0	3.19	481,851.9	134,964.96
2529	630,521.5	169,262.62					14.0	3.00		

28 325.7
29 372.5

จากตารางที่ 3.7 เป็นข้อมูลของตัวแปรที่ต้องนำมาปรับค่า CPI ก่อน เพื่อให้ได้มูลค่าสุทธิ แล้วจึงนำข้อมูลที่ปรับด้วยค่า CPI แล้วไปใช้ในการคำนวณ

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรต่าง ๆ ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์จะกำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

Y	=	ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์
X_1	=	มูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศทั้งสิ้น
X_2	=	ปริมาณเงินหมุนเวียน
X_3	=	อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก
X_4	=	จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
X_5	=	ปริมาณเงินให้กู้ยืม

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย